

سے سمجھنے فارسی نوین وزنہا نوین اشعار

— مؤلف : نسرین آغا جانی —

تبریز، ۱۳۹۱

سر شناسه : آقاجانی، نسرین، ۱۳۶۱ -
عنوان و نام پدیدآورنده : وزنهای نوین فارسی در اشعار سیمین بهبهانی مؤلف نسرین آقاجانی.
مشخصات نشر : تبریز: کینون، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری : ۱۷۷ص، جدول، نمودار.

شابک : ۱۰۰۰۰ ریال: 978-600-91488-9-1

وضعیت فهرست نویسی : فیا
یادداشت : کتابنامه: ص ۱۷۷.
موضوع : بهبهانی، سیمین، ۱۳۰۶ - نقد و تفسیر
موضوع : عروض فارسی.

رده بندی کنگره : ۱۳۹۱ و ۲ PIR۲۵۵۹۲۷

رده بندی دیویی : ۸۱۳.۴۱

شماره کتابشناسی ملی : ۳۰۰۷۲۲۳

نام کتاب : وزنهای نوین فارسی در اشعار سیمین بهبهانی

تالیف : نسرین آقاجانی

ناشر : انتشارات کینون

تیراژ : ۵۰۰ جلد

نوبت چاپ : اول ۱۳۹۱

لیتوگرافی : پردیس

طراحی روی جلد و صفحه آرایي : مهدی سالم عایق

قیمت : ۱۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۱۴۸۶-۹-۱

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۱	فصل اول: کلیات
۳۳	فصل دوم: وزن های نیمایی
۴۳	فصل سوم: سیمین و وزن های سیمینی
۱۶۱	بسامد اوزان عروضی
۱۶۸	نمودار اوزان بحور عروضی در مجموعه اشعار سیمین بهبهانی
۱۷۰	فرهنگ الفبای زحافات عروضی و معانی آنها
۱۷۷	فهرست منابع و مأخذ

سیمین بهبهانی از چهره‌های ماندگار، شاعر ارزنده و صاحب سبک در عرصه غزل فارسی و همچنین از زنان پیشرو معاصر است که در زمینه حقوق بشر و حقوق زنان و نیز در کانون نویسندگان ایران فعالیت دارد و مورد احترام تمامی اهل قلم و دوستداران شعر و ادب فارسی است. او به خاطر سرودن غزل فارسی در وزن‌های بی‌سابقه به «نیمای غزل» شهرت دارد.

سیمین به ایجاد تغییراتی در اوزان غزل دست زد و کوشید از پاره‌های طبیعی کلام که در حال محاوره، بی‌وزن به نظر می‌رسند، در غزل استفاده کند و با تکرار و ادامه ضرب پاره نخستین، وزن تازه‌ای را به وجود بیاورد که هم اوزان گذشته را تداعی کند و هم مضامین خاص وزن‌های گذشته لازمه ظرفیت آن نباشد؛ به این ترتیب ظرفی نو آماده پذیرش محتوای نو ایجاد کرد که در شکل‌بندی غزل گذشتگان را حفظ کرده، اما ظرفیت و محتوای تازه‌ای را به وجود آورده است. این ابداع سیمین، طرفداران بسیاری را به دست آورد و سبب ادامه قالب کهنه غزل در شعر معاصر شد.

سیمین بهبهانی، یکی از برجسته‌ترین شاعران کلاسیک سرای معاصر است که در برخی از شعرهایش، از اوزان نوین استفاده کرده است؛ بررسی وضعیت این وزن‌ها مورد بحث کتاب خواهد بود. این مجموعه با عنوان «اوزان نوین فارسی در اشعار سیمین بهبهانی» در صدد پاسخ‌گویی به این سؤال اصلی می‌باشد: چه وزن‌هایی در مجموعه اشعار سیمین، نوین و بی‌سابقه‌اند؛ همچنین در آن سعی شده، میزان اوزان رایج بویژه وزن‌های نوینی که وی در مجموعه اشعار خود به کار برده، مشخص گردد. منظور از اوزان نوین، آن دسته از وزن‌هایی است که شاعران دیگر از آنها بهره‌ای نبرده‌اند و در مجموعه اشعار سیمین بهبهانی به وفور یافت می‌شود؛ اوزان نوینی که ساخته و پیورداخته ذهن باریک بین او است.

از جنبه جدید بودن و نوآوری طرح، می‌توان گفت، بررسی و تبیین بحرهای که یک شاعر کهن گرای

(از دیدگاه عروض) معاصر در سرایش شعر سنتی از آنها بهره برده، در نوع خود، قابل ملاحظه به نظر می‌رسد.

در این اثر، تلاش شده است، زندگی و جنبه‌های گوناگون شعر سیمین از دیدگاه اوزان نوین به بحث کشیده شود و بخشی از ادبیات امروز تحلیل شود. وی با آوردن مفاهیم و معانی نو در قالب غزل، به نوآوری در شیوه بیان و معنی دست زده و اوزان کم‌سابقه را در اشعار خود اساس قرار داده است؛ به عبارتی نوآوری او در وزن شعر فارسی و هوسعتی که به اوزان شعر فارسی داده است، قطع رابطه با وزن‌های قدیمی و به معنی دیگر، آشنایی زدنایی و عدم به کارگیری وزن‌های مطبوع و محیطی که با اوزان ناآشنا به وجود می‌آورد، اوزان‌زگی و بدعت بی‌مانندی سرشار است و او را صاحب سبک معرفی می‌کند. این مجموعه، تحقیقی است در مورد اوزان عروضی که در آن سعی شده است، سه مبحث «کلیات عروضی»، «وزن‌های نیمایی» و «وزن‌های سیمینی» براساس تعاریف و دیدگاه‌های کتب مختلف علم عروض مورد بررسی قرار گیرد.

یادآوری چند نکته:

۱. ابتدا برای بیان تعریف و مباحث کلی به کتب عروض مراجعه شده و بعد از مطالعه هر کدام از آنها، کار براساس کتاب «المعجم فی معاییر اشعار العجم» انجام گرفته است.
۲. در مرحله تقطیع، پس از قرائت درست و دقیق اشعار و املائی عروضی آن، هجاها با خط عمودی از هم جدا گشته و سپس نماد هجا در زیر هر هجا آورده شده است.
۳. هجاها به اجرای سه یا چهار رکن بندی شده‌اند؛ پس از ذکر نام رکن‌ها، قواعد، ضرورات و اختیارات اعمال شده، مورد بررسی قرار گرفته‌اند و در نهایت نام بحر و در صورت نوین و بی سابقه بودن اوزان نیز توضیحاتی ارائه شده است.
۴. در بررسی و تقطیع چکامه‌ها، تنها مطلع آن در نظر بوده است و بیت‌های دیگر آن از نظر قوانین و ضرورات و اختیارات، بی‌گمان با مطلع فرق‌هایی دارد.

با سپاس فراوان از پدر و مادر عزیزم، از استاد گرانمایه آقای دکتر میرنعمت‌اله موسوی، استاد ارجمند آقای دکتر احمد محمدی و سرکار خانم دکتر عبدالهی و همچنین از اساتید محترم: آقای دکتر محمود دریائی و آقای دکتر رامین اسدی، از آقای مهدی سالم‌عایق به عنوان طراح و صفحه‌آرای کتاب به پاس یآوری‌ها، شکیبایی‌ها و نیکی‌های بی‌شمارشان.

نسرین آقاجانی – دی ماه ۹۰